

РЕЦЕНЗІЯ

доктора наук з державного управління, професора
Карковської Вероніки Ярославівни
на дисертацію ЯНИШІВСЬКОГО МИХАЙЛА МИРОСЛАВОВИЧА
«ФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ШТУЧНОГО
ІНТЕЛЕКТУ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
з галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»
за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Ступінь актуальності обраної теми дослідження.

Дисертація Янишівського Михайла Мирославовича присвячена актуальній темі формування публічної політики у сфері штучного інтелекту (ШІ). В умовах стрімкого розвитку технологій ШІ та їхнього впливу на всі сфери суспільного життя, питання ефективного регулювання та впровадження ШІ набувають особливої важливості. Дослідження враховує міжнародний досвід, що є надзвичайно цінним для України в контексті євроінтеграційних процесів та безпекових викликів.

Актуальність теми дослідження обумовлена кількома ключовими факторами. ШІ швидко інтегрується у різні сфери життя, включаючи охорону здоров'я, освіту, транспорт, фінанси та державне управління. Це створює нові можливості для підвищення ефективності та якості послуг, але також породжує нові виклики, пов'язані з регулюванням, етикою та безпекою. Вивчення міжнародного досвіду є важливим для України, яка прагне інтегруватися в європейський дослідницький простір та адаптувати найкращі практики для власних потреб. Особливо в умовах війни та необхідності післявоєнного відновлення, Україна має унікальну можливість сформувати таку політику щодо ШІ, яка максимізує користь від цієї технології для зміцнення обороноздатності та економічного відновлення країни. ШІ може відігравати важливу роль у підвищенні ефективності управлінських процесів, автоматизації критичних функцій та забезпеченні національної стійкості.

Дисертація Янишівського Михайла Мирославовича вирішує важливе актуальне завдання, що полягає в обґрунтуванні напрямів удосконалення публічної політики у сфері ШІ в Україні на основі систематизації та адаптації міжнародного досвіду з урахуванням умов євроінтеграції, безпекових та соціально-економічних викликів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації Янишівського Михайла Мирославовича, є добре обґрунтованими завдяки використанню широкого спектру методів дослідження та аналізу великої кількості літературних джерел. Змістове наповнення положень наукової новизни включає кілька ключових аспектів, які забезпечують високий рівень обґрунтованості та практичної значущості отриманих результатів, зокрема систематизація теоретико-методичних основ ШІ, інженерний підхід до

визначення ІІІ, теоретичні засади розгляду ІІІ як самостійної сфери політики, інноваційні механізми інтеграції безпекового й технологічного вимірів, рекомендації щодо формування публічної політики України у сфері ІІІ, пріоритетні напрями концентрації обмежених ресурсів.

У висновках узагальнюються отримані результати проведеного дослідження. Наводяться основні висновки щодо теоретичних та методико-прикладних аспектів формування публічної політики у сфері ІІІ в Україні.

Отже, дисертація Янишівського Михайла Мирославовича є ґрунтовним науковим дослідженням, що забезпечує високу наукову обґрунтованість отриманих результатів та пропонує комплексні рекомендації для вдосконалення публічної політики у сфері ІІІ в Україні.

Структура і зміст основних положень дисертації.

Дисертація Янишівського Михайла Мирославовича складається з трьох розділів, кожен з яких логічно пов'язаний з попереднім і розкриває різні аспекти досліджуваної проблематики. Така структура дозволяє всебічно розглянути тему дослідження та забезпечити комплексний підхід до аналізу формування публічної політики у сфері ІІІ.

У першому розділі дисертації розглядаються теоретичні засади та методологічні підходи до формування публічної політики у сфері ІІІ. Основні положення цього розділу включають понятійний апарат та визначення ІІІ, де запропоновано розмежування понять "система ІІІ" та "сфера ІІІ", що дозволяє чітко визначити предмет дослідження. Систематизовано шість детермінант варіативності визначень ІІІ, що враховують міждисциплінарність, еволюцію технологій, невизначеність поняття інтелекту, контекстуальність, рівні автономності та здатність до адаптивності. Доведено, що інженерний підхід до визначення ІІІ є найбільш релевантним для цілей формування публічної політики. Обґрунтовано теоретичні засади розгляду ІІІ як самостійної сфери політики на основі теорій постіндустріального суспільства, "творчого руйнування" та "підприємницької держави".

Другий розділ дисертації присвячений аналізу міжнародного досвіду формування та реалізації публічної політики у сфері ІІІ. Основні положення цього розділу включають аналіз політичних процесів у ЄС, де розглянуто Акт про ІІІ Європейського Союзу, який встановлює стандарти прозорості, відповідальності та безпеки для розробників і користувачів систем ІІІ. Оцінено вплив європейських регуляторних практик на формування політики у сфері ІІІ. Вивчено успішні практики Польщі та Ізраїлю у формуванні політики щодо ІІІ, зокрема їхні підходи до стратегічного планування, регулювання, інституційних механізмів, фінансування, впровадження, розвитку людського капіталу та міжнародної співпраці. Запропоновано систему імплементації цих практик в Україні з урахуванням специфічних потреб та умов. Розроблено інноваційні механізми інтеграції безпекового й технологічного вимірів, що поєднують ізраїльський досвід розвитку ІІІ в умовах постійних безпекових загроз із поетапною гармонізацією з регулюванням ЄС за польським зразком.

Третій розділ дисертації розглядає перспективи розвитку публічної політики України у сфері ІІІ. Основні положення цього розділу включають адаптацію міжнародного досвіду до українських умов, де розроблено

рекомендації щодо вдосконалення публічної політики України у сфері ІІІ, адаптовані до умов воєнного стану та євроінтеграційних процесів. Обґрунтовано пріоритетні напрями концентрації обмежених ресурсів в умовах воєнного стану з фокусом на посиленні обороноздатності та підвищенні продуктивності економіки. Запропоновано заходи щодо підготовки кваліфікованих спеціалістів, які зможуть працювати з новітніми технологіями ІІІ, та визначено важливість академічної освіти та професійного навчання для підтримки конкурентоспроможності України на міжнародному ринку. Розроблено рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правової бази регулювання ІІІ в Україні та запропоновано інституційні механізми для ефективного впровадження політики у сфері ІІІ.

Таким чином, структура і зміст дисертації Янишівського Михайла Мирославовича забезпечує всебічний аналіз проблематики формування публічної політики у сфері ІІІ, враховуючи теоретичні засади, міжнародний досвід та перспективи розвитку в Україні.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів дисертації Янишівського Михайла Мирославовича забезпечуються використанням широкого спектру методів дослідження, аналізом великої кількості джерел та розробкою нових теоретичних і практичних підходів до формування публічної політики у сфері штучного інтелекту (ІІІ). Достовірність результатів дисертаційного дослідження забезпечується наступними факторами: методологічна основа, що включає використання міждисциплінарного підходу, аналіз політичних процесів, інституційний аналіз, історичний та порівняльний методи, аналіз документів публічної політики, герменевтичний метод, статистичний аналіз та метод моделювання, що дозволяє забезпечити комплексний підхід до дослідження та високу наукову обґрунтованість отриманих результатів; емпірична база, що включає аналіз великої кількості джерел, таких як стратегічні плани, офіційні повідомлення та звіти органів державної влади, нормативно-правова база на різних рівнях – від міжнародного до національного, що забезпечує емпіричну обґрунтованість дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у розробленні теоретичних положень та практичних рекомендацій щодо формування публічної політики у сфері ІІІ в Україні через адаптацію досвіду Польщі та Ізраїлю з урахуванням підходів міжнародних організацій та ЄС.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих наукових працях.

Основні положення та висновки, сформульовані в дисертації, відображено у 9 публікаціях, з яких: 5 – у періодичних виданнях, включених до переліку наукових фахових видань, затверджених Міністерством освіти і науки України (категорія "Б"), та 4 – у збірниках тез доповідей за результатами участі у науково-практичних заходах.

Кількість, обсяг і зміст друкованих праць відповідають вимогам п.11 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019р. № 167.

Практичне значення роботи і впровадження одержаних результатів дисертаційного дослідження.

Практичне значення одержаних результатів дисертації Янишівського Михайла Мирославовича полягає в розробці комплексу рекомендацій та інструментів для формування й реалізації ефективної публічної політики у сфері штучного інтелекту (ШІ) в Україні. Зокрема, методика оцінювання національних політик у сфері ШІ за сімома напрямками, що можуть використовуватися органами державної влади для системного аналізу та вдосконалення регуляторних механізмів у сфері ШІ. Розроблені методичні підходи до оцінки ефективності моделей публічної політики та порівняльного аналізу міжнародного досвіду можуть бути застосовані для моніторингу та коригування державних програм розвитку ШІ.

Практичну цінність мають запропоновані механізми імплементації європейських стандартів регулювання ШІ, рекомендації щодо створення спеціалізованого інвестиційного фонду для оборонних ШІ-проектів, розширення регуляторної "пісочниці" та розвитку державно-приватного партнерства. Результати дослідження можуть бути використані Міністерством цифрової трансформації України, профільними комітетами Верховної Ради України, іншими органами державної влади при розробці нормативно-правових актів, стратегічних документів та програм розвитку ШІ в контексті європейської інтеграції України.

Дисертація Янишівського Михайла Мирославовича має значну практичну цінність, оскільки її результати можуть бути використані для вдосконалення публічної політики у сфері ШІ, що сприятиме підвищенню ефективності державного управління, розвитку технологій ШІ та зміцненню обороноздатності України в умовах європейської інтеграції та безпекових викликів.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Тема дисертаційної роботи безпосередньо відповідає науковій діяльності кафедри публічного врядування Навчально-наукового інституту адміністрування, державного управління та професійного розвитку Національного університету «Львівська політехніка» Зокрема, в межах науково-дослідної роботи кафедри на тему: «Наукові засади забезпечення сталого розвитку територіальних громад і територій в умовах національних викликів та повоєнного відновлення України» (державний реєстраційний номер 0124U000016) було обґрунтовано рекомендації щодо вдосконалення публічної політики України у сфері штучного інтелекту, використовуючи досвід Польщі та Ізраїлю, з урахуванням особливостей воєнного стану та євроінтеграційних процесів.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Попри значущість та глибину дослідження, існують певні аспекти, які можуть бути предметом дискусій та потребують додаткового аналізу:

1. У таблиці 1.7 "Концептуальні підходи до регулювання ШІ" наведено лише трьох авторів, які досліджували це питання. Робота значно виграла б, якщо

доповнити таблицю низкою науковців, як вітчизняних, так і зарубіжних, для більш ґрунтовного аналізу. Це дозволить забезпечити ширший контекст та глибше розуміння різних підходів до регулювання ШІ.

2. У таблиці 1.9 "Моделі розподілу регуляторної відповідальності у сфері ШІ" зрозуміло, що мова йде про опис моделей, але не модель як таку. Тут варто було б доповнити назву словами "характеристика" або "різновиди моделей", що більш точно відображатиме зміст таблиці та забезпечить чітке розуміння представленої інформації.

3. В підрозділах другого розділу, для підвищення якості дослідження, доцільно було би навести рекомендації або пропозиції для України. Це дозволить забезпечити практичну значущість дослідження та його застосування в українських умовах.

4. На початку третього розділу можна подати структурну схему основних компонентів, які розглядаються в цьому розділі конкретно для України. Це допоможе краще зрозуміти логіку викладу матеріалу та забезпечить його структурованість.

5. Автору доцільно було би ґрунтовніше описати секторальні пріоритети, які наведені в таблиці 3.5 "Секторальні пріоритети країн у сфері ШІ" (с. 201). Додавши пояснення щодо вибору пріоритетів для кожної країни. Автор стверджує, що Україна демонструє найбільш диверсифікований підхід до секторального впровадження ШІ, але не надає достатньої деталізації щодо конкретних заходів та ініціатив у кожній сфері. Доцільно було б додати конкретні приклади та показники, які б підтверджували цю диверсифікацію.

6. Порівняльний аналіз як результат потребує більшої конкретизації. В таблиці Табл. 3.6 доцільно було б додати конкретні висновки щодо відмінностей та спільних рис нормативно-правового регулювання ШІ у Польщі, Ізраїлі та Україні.

Проте, наведені дискусійні положення, уточнення та рекомендації є несуттєвими та не впливають на наукову і практичну цінність дисертаційного дослідження.

Загальний висновок про відповідність роботи встановленим вимогам.

З огляду на актуальність і новизну одержаних результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків, можна зробити висновок, що дисертаційна робота Янишівського Михайла Мирославовича «Формування публічної політики у сфері штучного інтелекту: міжнародний досвід для України» є самостійною завершеною працею, яка містить нові для теорії і практики наукові здобутки.

Дисертаційна робота є актуальною та має значну наукову і практичну цінність. Вона сприяє поглибленню розуміння публічної політики у сфері штучного інтелекту та надає практичні рекомендації щодо її формування. Робота демонструє високий рівень досліджень та наукової новизни, що підтверджується розробкою нових теоретичних положень та методико-прикладних рекомендацій.

Обсяг та оформлення дисертаційної роботи відповідає встановленим вимогам, а результати дослідження, які містяться в роботі, раніше не були захищені в інших наукових працях. Це підтверджує самостійність та

оригінальність проведеного дослідження, а також його відповідність вимогам до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація на тему: «Формування публічної політики у сфері штучного інтелекту: міжнародний досвід для України» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її автор – Янишівський Михайло Мирославович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Рецензент,
професор кафедри адміністративного
та фінансового менеджменту
НН ІАДУ
НУ «Львівська політехніка»,
д. держ. упр., проф.

Вероніка КАРКОВСЬКА

Підпис доктора наук з державного управління Карковської В.Я. засвідчую

Вчений секретар
Національного університету
«Львівська політехніка»
к.т.н., доцент

Роман БРИЛИНСЬКИЙ